

Tale til justitiarius Tore Schei ved hans fratreden 29. februar 2016

Deres Majestet, stortingspresident, statsminister, justisminister, kjære gjester og alle i Høyesterett. Kjære Tore!

Høyesterett er for siste gang samlet til møte under din ledelse. Når du i dag fratrer ditt embete, har du vært dommer i Høyesterett i nøyaktig 30 år – på dagen. Ingen har etter annen verdenskrig vært høyesterettsdommer så lenge som deg.

Da du – 39 år gammel – ble utnevnt til dommer i Høyesterett, hadde du solid erfaring både som advokat og dommer. Rett etter avlagt juridisk embetseksamen fikk du jobb hos Regjeringsadvokaten. Der fikk du omfattende prosedyrerfaring: Du prosederte 10 saker for Høyesterett og førte også saker for de fleste andre av landets domstoler. Dine tre prøvesaker i Høyesterett prosederte du på løpende bånd høsten 1974, bare 28 år gammel – et tydelig bevis på din store intellektuelle kraft, arbeidsevne og evne til å arbeide planmessig og strukturert. De tre sakene ble votert i løpet av to uker!

μ

I tiden hos Regjeringsadvokaten hadde du permisjon for å være dommerfullmektig og ha et studieopphold i England.

I 1981 tok du det endelige skrittet over i dommernes rekke og ble dommer i daværende Eidsivating lagmannsrett. Der var du til du i 1986 tiltrådte embetet som høyesterettsdommer.

Dine tidligere dommerkollegaer Liv Gjølstad og Steinar Tjomsland forteller i festskriftet som ble utgitt på din-70 årsdag nylig, at du i Høyesterett raskt utmerket deg som en sterk, uavhengig og effektiv dommer. Dine vota var godt og logisk bygget opp, prinsipielle og med stor argumentasjonskraft.

I 2002 ble du høyesterettsjustitiarius, et embete du har hatt i 13 ½ år. Ved flere anledninger har du fremholdt at den viktigste oppgaven som justitiarius er å være dommer. Dette har du tatt konsekvensene av ved at du i stor grad har deltatt i den ordinære dommerturnusen – både i avdeling og i ankeutvalg. Slik har du både trukket din del av lasset og opprettholdt kompetansen som dommer og rettsformann. Dommerrollen har du fylt på en måte som gir respekt og er et eksempel til etterfølgelse. Du har alltid vært meget godt forberedt til rådslagning, og dine gjennomgåelser har vært grundige, klare og preget av omfattende juridiske kunnskaper, et godt skjønn og et ekte engasjement.

Nylig har du sammenfattet Høyesteretts hovedoppgaver slik:

"Gjennom funksjonen som prejudikatsdomstol å virke for rettsavklaring og rettsutvikling og gjennom avgjørelsene verne om den norske rettsstaten."

Som justitiarius har du med stor kraft arbeidet for at Høyesterett skal løse disse oppgavene på best mulig måte.

De faglige utfordringene har vært mange. Ikke minst har spesialisering og internasjonalisering av retten skapt en langt mer komplisert rettskildesituasjon.

I din periode som justitiarius har Høyesterett i plenum behandlet et stort antall saker hvor domstolens kontroll med de øvrige statsmaktene har stått sentralt – saker om lovlighetskontroll av forvaltningsvedtak og kontroll med at lovgivningen er i samsvar med Grunnloven og internasjonale forpliktelser.

2010 peker seg særlig ut. Dette året behandlet Høyesterett under din ledelse tre saker i plenum i tillegg til en i storkammer. De tre plenumssakene gjaldt alle grunnlovskontroll, nemlig

rederiskattesaken, saken om Opplysningsvesenets fond og krigsforbrytersaken. Storkammersaken gjaldt prøving av en avgjørelse truffet av Gjenopptakelseskommisjonen og reiste spørsmål om Norges forpliktelser etter FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter var brutt.

Uten tvil er du den dommer som har deltatt i flest saker i forsterket rett i Høyesteretts historie: 24 saker i plenum, hvorav 17 som justitiarius, og 14 saker i storkammer. Samlet har du deltatt i 38 av 110 saker med forsterket rett siden plenumsloven ble innført!

I dette juridiske landskapet har du videreført prosessen med å rendyrke Høyesteretts hovedoppgaver.

Antallet saker som er behandlet i avdeling, er gått ned slik at det er mer tid til den enkelte sak. Forhandlingene er i økende grad konsentrert om det prinsipielle, det er satt av mer tid til overveielse og rådslagning, og det er opprettet et såkalt pikettebete slik at førstvoterende skal få bedre tid til å skrive dom. Antallet utredere er utvidet fra 16 til 23, og utredningsenheten har fått nye oppgaver, ikke minst å bistå mer aktivt under saksforberedelsen, og etter anmodning å kvalitetssikre Høyesteretts arbeid gjennom kildesøk og tilleggsutredninger.

Du har vært opptatt av rask saksavvikling. Rask saksbehandling er en viktig bestanddel av en god rettspleie og avgjørende for at Høyesterett skal nyte stor tillit. Da du overtok som justitiarius, var gjennomsnittlig saksbehandlingstid elleve måneder. Nøktern konstaterte du nettopp at vi i dag i enhver henseende er à jour med saksavviklingen. Dette er i vesentlig grad din fortjeneste. Du har fulgt løpende med på sakstallene og ikke nølt med å sette i verk tiltak når du har funnet utviklingen urovekkende.

Videre har du vært opptatt av at Høyesterett skal være – og bli oppfattet som – en åpen domstol med innsyn for både presse og allmennhet. Også åpenhet er en forutsetning for tillit. Stikkord er årlige pressefrokoster, utsending av Høyesteretts avgjørelser til pressen på e-post og Twitter og direkte tv-overføring av enkelte ankeforhandlinger og domsavsigelser. Ditt litt mer langsiktige ønske er at alle skal gis innsyn i Høyesteretts forhandlinger gjennom streaming. Du har videre ivret for at tradisjonen med åpen dag for allmennheten holdes i hevd. Jubileumsåret 2015 var et rekordår med 83 omvisninger og 1887 besøkende.

Høyesterett har i din tid knyttet stadig sterkere internasjonale bånd og deltar jevnlig i en rekke internasjonale fora. Du har bidratt vesentlig til å modernisere det nordiske samarbeidet. Videre har du tatt initiativ til en rekke studiebesøk for oss dommere til internasjonale domstoler og andre lands høyesteretter og mottatt besøk av et stort antall internasjonale delegasjoner. På denne måten har Høyesterett fått viktige impulser utenfra og bygget opp internasjonal kompetanse.

Du hadde et sterkt ønske om at Høyesteretts 200-årsjubileum skulle bli en tydelig og verdig markering. Og under din ledelse ble det slik. De ulike arrangementer – og ikke minst utgivelsen av jubileumsskriftet *Lov Sannhet Rett* – bidro til økt kunnskap om og interesse for Høyesterett både i den alminnelige offentlighet og i det juridiske miljø, og til mange gode minner og økt samhørighetsfølelse for oss som arbeider her.

Attesten for alt arbeidet du har nedlagt i Høyesteretts tjeneste, er tydelig og klar: Høyesterett ligger på tillitstoppen både i nasjonal og internasjonal sammenheng.

Du har også påtatt deg viktige oppgaver i tillegg til dommergjerningen. Her nøyer jeg meg med å omtale din store innsats på sivilprosessens område.

Din første kommentarutgave til tvistemålsloven kom ut i 1991. Den sivilprosessuelle litteraturen var på den tiden langt på vei foreldet, og boken ble flittig brukt av både dommere og advokater.

Med dine meget solide kunnskaper i sivilprosess, var det ikke overraskende at du i 1999 ble oppnevnt som leder for Tvistemålsutvalget. Utvalgets utredning dannet grunnlaget for tvisteloven. Det er betegnende for din effektivitet at utredningen ble ferdig mer enn et halvt år før fristen.

Med ny lov om rettergangen i sivile saker var det naturlig for deg å starte arbeidet med en kommentarutgave også til tvisteloven. Jeg var så heldig å bli en av medforfatterene du tok med deg i dette arbeidet. Første utgave kom i 2007 og andre utgave i 2013.

Tore, det er ingen hemmelighet at du er svært glad i å gå på tur, ikke minst på ski i marka. Men dybden i dette forsto jeg først i en lunsjpause for noen år siden. Praten rundt bordet handlet, som den ofte gjør, om nettopp skiturer. Da jeg tok ordet, misforsto du meg og trodde jeg ga uttrykk for at det var bedre å gå på tur på fjellet enn i skogen. Det stilte du deg helt uforstående til. Jeg fikk følelsen av at jeg hadde fornærmet en av dine aller nærmeste.

Du har din fulle kraft i behold, Tore, og alle vi i Høyesterett er glade for at du nå flytter inn på et pensjonistkontor her i huset. Jeg er sikker på at du vil sette ned solide juridiske fotavtrykk også i årene som kommer. Mitt personlige ønske for deg er likevel at du tar inn over deg at du er pensjonist og gjør mer av det som til nå har måttet konkurrere med arbeidet ditt – ikke minst at du får mange og lange skiturer – gjerne i skogen!

Kjære Tore, dommerne i Høyesterett takker deg varm for den imponerende innsatsen du har gjort som dommer og justitiarius og alt du har betydd for Høyesterett og oss dommere!